

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Wzmocnienie tożsamości europejskiej dzięki edukacji i kulturze

(2018/C 361/05)

<p>Sprawozdawczyni: Tania CHRISTOWA (BG/EPL), burmistrzynie gminy Gabrowo</p> <p>Dokumenty źródłowe: Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Wzmocnienie tożsamości europejskiej dzięki edukacji i kulturze: Wkład Komisji Europejskiej w spotkanie przywódców w Göteborgu w dniu 17 listopada 2017 r.”</p> <p align="center">COM(2017) 673 final</p> <p align="center">Wniosek dotyczący zalecenia Rady w sprawie promowania wspólnych wartości, edukacji włączającej i europejskiego wymiaru nauczania</p> <p align="center">COM(2018) 23 final</p>
--

I. ZALECANE POPRAWKI

Poprawka 1

Wniosek dotyczący zalecenia Rady w sprawie promowania wspólnych wartości, edukacji włączającej i europejskiego wymiaru nauczania

Motyw 2

Tekst zaproponowany przez Komisję	Poprawka KR-u
(2) Kierując się tymi wartościami, Unii udało się zintegrować państwa, społeczności i ludzi w ramach wyjątkowego projektu politycznego, zapewniającego Europie najdłuższy okres pokoju, co z kolei przyniosło stabilność społeczną i dobrobyt ekonomiczny. Przyjęcie przez państwa członkowskie tych wartości określonych w Traktacie tworzy wspólną podstawę, która stanowi wyróżniającą cechę europejskiego stylu życia i tożsamości, a także zapewnia Unii jej miejsce na arenie światowej.	(2) Kierując się tymi wartościami, Unii udało się zintegrować państwa, ich regiony, miasta i obszary wiejskie , społeczności i ludzi w ramach wyjątkowego projektu politycznego, zapewniającego Europie najdłuższy okres pokoju, co z kolei przyniosło stabilność społeczną i dobrobyt ekonomiczny. Przyjęcie przez państwa członkowskie tych wartości określonych w Traktacie tworzy wspólną podstawę, która stanowi wyróżniającą cechę europejskiego stylu życia i tożsamości, a także zapewnia Unii jej miejsce na arenie światowej.

Uzasadnienie

Nie wymaga uzasadnienia.

Poprawka 2

Wniosek dotyczący zalecenia Rady w sprawie promowania wspólnych wartości, edukacji włączającej i europejskiego wymiaru nauczania

Motyw 3

Tekst zaproponowany przez Komisję	Poprawka KR-u
<p>(3) Unia i jej państwa członkowskie mierzą się z różnymi wyzwaniami, w tym z populizmem, ksenofobią, stwarzającym podziały nacjonalizmem, dyskryminacją, rozpowszechnianiem nieprawdziwych informacji i dezinformacją, a także radykalizacją postaw. Te zjawiska mogą nieść poważne zagrożenie dla fundamentów naszych demokracji, podważać zaufanie do rządów prawa i instytucji demokratycznych oraz osłabiać wspólne poczucie przynależności w społeczeństwach europejskich i między nimi.</p>	<p>(3) Unia i jej państwa członkowskie, jak również ich władze lokalne i regionalne, mierzą się z różnymi wyzwaniami, w tym z populizmem, ksenofobią, stwarzającym podziały nacjonalizmem, dyskryminacją, rozpowszechnianiem nieprawdziwych informacji i dezinformacją, a także radykalizacją postaw. Te zjawiska mogą nieść poważne zagrożenie dla fundamentów naszych demokracji na wszystkich szczeblach sprawowania rządów, podważać zaufanie do rządów prawa i instytucji demokratycznych oraz osłabiać wspólne poczucie przynależności w społeczeństwach europejskich i między nimi.</p>

Uzasadnienie

Nie wymaga uzasadnienia.

Poprawka 3

Wniosek dotyczący zalecenia Rady w sprawie promowania wspólnych wartości, edukacji włączającej i europejskiego wymiaru nauczania

Motyw 4

Tekst zaproponowany przez Komisję	Poprawka KR-u
	<p>(5) Władze lokalne i regionalne mają do odegrania kluczową rolę w polityce w zakresie edukacji i kultury ze względu na swoją bliskość do europejskich obywateli, gdyż ten właśnie szczebel sprawowania rządów jest najbliższy obywatelom. Władze lokalne i regionalne muszą zatem w dalszym ciągu odgrywać główną rolę we wdrażaniu i dostosowywaniu proponowanych środków i reform, jak również być włączone na wczesnych etapach procesów podejmowania decyzji, tak aby zagwarantować wydajny i efektywny rezultat oraz zapewnić, że wartość dodana polityki UE w zakresie edukacji i kultury będzie odczuwana lokalnie.</p>

Uzasadnienie

Nie wymaga uzasadnienia.

Poprawka 4

Wniosek dotyczący zalecenia Rady w sprawie promowania wspólnych wartości, edukacji włączającej i europejskiego wymiaru nauczania

Motyw 12

Tekst zaproponowany przez Komisję	Poprawka KR-u
	<p>(13) <i>W tym kontekście warto również podkreślić zasadnicze znaczenie analizy dysproporcji regionalnych oraz zbadania gospodarczych i społecznych konsekwencji niedoboru kwalifikacji i niedopasowania umiejętności w UE przy opracowywaniu reform kształcenia i szkolenia.</i></p>

Uzasadnienie

Nie wymaga uzasadnienia.

Poprawka 5

Wniosek dotyczący zalecenia Rady w sprawie promowania wspólnych wartości, edukacji włączającej i europejskiego wymiaru nauczania

Motyw 13

Tekst zaproponowany przez Komisję	Poprawka KR-u
<p>(13) W tym kontekście istotne jest, by państwa członkowskie zwiększyły swoje wysiłki na rzecz dalszej realizacji wszystkich celów deklaracji paryskiej z 2015 r. Szczególnie ważne jest dalsze wspieranie wspólnych wartości jako nośników spójności i włączenia społecznego, sprzyjanie wdrażaniu partycypacyjnych warunków nauki na wszystkich etapach kształcenia, usprawnienie doskonalenia zawodowego nauczycieli w zakresie postaw obywatelskich i różnorodności oraz podniesienie umiejętności korzystania z mediów i krytycznego myślenia u wszystkich uczących się.</p>	<p>(13) W tym kontekście istotne jest, by państwa członkowskie zwiększyły swoje wysiłki na rzecz dalszej realizacji wszystkich celów deklaracji paryskiej z 2015 r. oraz wyposażyły władze lokalne i regionalne w niezbędne narzędzia, tak aby zapewnić skuteczne wdrażanie w terenie. Szczególnie ważne jest dalsze wspieranie wspólnych wartości jako nośników spójności i włączenia społecznego, sprzyjanie wdrażaniu partycypacyjnych warunków nauki na wszystkich etapach kształcenia, usprawnienie doskonalenia zawodowego nauczycieli w zakresie postaw obywatelskich i różnorodności oraz podniesienie umiejętności korzystania z mediów i krytycznego myślenia u wszystkich uczących się.</p>

Uzasadnienie

Nie wymaga uzasadnienia.

Poprawka 6

Wniosek dotyczący zalecenia Rady w sprawie promowania wspólnych wartości, edukacji włączającej i europejskiego wymiaru nauczania

Motyw 15

Tekst zaproponowany przez Komisję	Poprawka KR-u
(15) Program Erasmus+ jest dowodem, że mobilność i kontakty transgraniczne są najskuteczniejszym sposobem doświadczenia tożsamości europejskiej. Niezwykle ważne jest, by wszystkie kategorie uczących się w równym stopniu korzystały z możliwości stwarzanych przez ten program, w szczególności za pomocą wymian szkolnych między państwami członkowskimi. Mobilność wirtualna, zwłaszcza za pośrednictwem sieci eTwinning, jest doskonałym narzędziem umożliwiającym bezpośrednie kontakty między uczniami, które powinno być szerzej stosowane w najbliższych latach, w połączeniu z mobilnością fizyczną.	(15) Program Erasmus+ jest dowodem, że mobilność i kontakty transgraniczne są najskuteczniejszym sposobem doświadczenia tożsamości europejskiej. Niezwykle ważne jest, by wszystkie kategorie uczących się w równym stopniu korzystały z możliwości stwarzanych przez ten program, w szczególności za pomocą wymian szkolnych między państwami członkowskimi oraz w ramach tych państw . Mobilność wirtualna, zwłaszcza za pośrednictwem sieci eTwinning, jest doskonałym narzędziem umożliwiającym bezpośrednie kontakty między uczniami i studentami , które powinno być szerzej stosowane w najbliższych latach, w połączeniu z mobilnością fizyczną. W tym kontekście sugeruje także, by zapewniać nowe sposobności w zakresie mobilności pracowników sektora kultury i artystów oraz rozszerzać już istniejące możliwości.

Uzasadnienie

Nie wymaga uzasadnienia.

Poprawka 7

Wniosek dotyczący zalecenia Rady w sprawie promowania wspólnych wartości, edukacji włączającej i europejskiego wymiaru nauczania

Artykuł 2

Tekst zaproponowany przez Komisję	Poprawka KR-u
	3) wykorzystywać bliskość władz lokalnych i regionalnych do obywateli europejskich i fakt, że są one w najlepszym położeniu strategicznym do analizowania konkretnych potrzeb różnych grup kulturowych na swoim terytorium i reagowania na nie oraz do tworzenia fundamentów dialogu międzykulturowego i propagowania wspólnych wartości.

Uzasadnienie

Nie wymaga uzasadnienia.

Poprawka 8

Wniosek dotyczący zalecenia Rady w sprawie promowania wspólnych wartości, edukacji włączającej i europejskiego wymiaru nauczania

Artykuł 4

Tekst zaproponowany przez Komisję	Poprawka KR-u
Zapewnienie edukacji włączającej 4) wspierać edukację włączającą dla wszystkich uczących się, w szczególności poprzez:	Zapewnienie edukacji włączającej 4) wspierać edukację włączającą dla wszystkich uczących się, w szczególności poprzez:

Tekst zaproponowany przez Komisję	Poprawka KR-u
<p>a) włączenie wszystkich uczniów w kształcenie o wysokiej jakości, począwszy od najmłodszych lat;</p> <p>b) zapewnienie niezbędnego wsparcia uczniom i studentom, zgodnie z ich potrzebami, w tym mającym niekorzystne uwarunkowania społeczno-ekonomiczne, pochodzącym ze środowisk migracyjnych, mającym specjalne potrzeby edukacyjne i uczniom najbardziej utalentowanym;</p> <p>c) ułatwianie przechodzenia między różnymi etapami kształcenia i umożliwianie zapewnienia odpowiedniego doradztwa edukacyjnego i poradnictwa zawodowego.</p>	<p>a) włączenie wszystkich uczniów w kształcenie o wysokiej jakości, począwszy od najmłodszych lat, i zapewnienie równych szans i dostępu do kształcenia wszystkim uczniom, w tym uczniom pochodzącym z mniejszości językowych, religijnych, etnicznych itd.;</p> <p>b) zapewnienie niezbędnego wsparcia i doradztwa uczniom i studentom, zgodnie z ich potrzebami, w tym mającym niekorzystne uwarunkowania społeczno-ekonomiczne, pochodzącym ze środowisk migracyjnych, w tym uchodźcom pragnącym integrować się jako obywatele w Unii Europejskiej, osobom mającym specjalne potrzeby edukacyjne i uczniom osiągającym najlepsze wyniki;</p> <p>c) uwzględnienie szczególnych potrzeb osób uczących się w tych regionach UE, które zmagają się z wyzwaniem geograficznymi i demograficznymi, w tym osób z obszarów najbardziej oddalonych;</p> <p>d) ułatwianie przechodzenia między różnymi etapami kształcenia i umożliwianie zapewnienia odpowiedniego doradztwa edukacyjnego i poradnictwa zawodowego, jak również wspieranie możliwości uczenia się przez całe życie i szkolenia przez całe życie dla wszystkich osób uczących się.</p> <p>e) zapewnienie koniecznego wsparcia dla wzmocnienia znaczenia nauki języków w programach nauczania podstawowego, gdyż uważa się, że jest ono najskuteczniejsze we wczesnym wieku, przy czym słabe umiejętności językowe są uznawane za jedną z głównych przeszkód w swobodnym przepływie osób i wykształceniu siły roboczej adekwatnie do potrzeb gospodarki europejskiej;</p> <p>f) umożliwienie młodzieży uzyskania dodatkowych umiejętności za pomocą uczenia się formalnego i pozaformalnego, gdyż nie tylko zwiększa ono szanse zatrudnienia młodzieży, lepiej dopasowując ich umiejętności do potrzeb rynku pracy, lecz również daje im możliwość aktywniejszego udziału w projektach solidarnościowych i kształtowania przyszłości Europy ⁽¹⁾.</p> <p>⁽¹⁾ CDR 851/2017 – Inwestowanie w młodzież Europy i Europejski Korpus Solidarności.</p>

Uzasadnienie

Dalsze podkreślenie, w niektórych aspektach, specjalnych potrzeb w zakresie kształcenia i równych szans, przy jednoczesnym dodaniu wymiaru poradnictwa i szkolenia przez całe życie, gdyż kształcenie nie powinno się ograniczać do pewnego wieku osób uczących się.

Poprawka 9

Wniosek dotyczący zalecenia Rady w sprawie promowania wspólnych wartości, edukacji włączającej i europejskiego wymiaru nauczania

Artykuł 6

Tekst zaproponowany przez Komisję	Poprawka KR-u
<p>Promowanie europejskiego wymiaru nauczania</p> <p>6) promować europejski wymiar nauczania, poprzez wspieranie:</p> <p>a) rozumienia kontekstu i wspólnego dziedzictwa europejskiego oraz świadomości różnorodności państw członkowskich Unii;</p> <p>b) rozumienia początków i funkcjonowania Unii;</p> <p>c) uczestnictwa studentów i nauczycieli w sieci eTwinning oraz mobilności transgranicznej, szczególnie w przypadku szkół;</p> <p>d) projektów na najniższym szczeblu, służących poprawie wiedzy o Unii Europejskiej w centrach kształcenia, szczególnie poprzez bezpośrednie kontakty z młodzieżą;</p>	<p>Promowanie europejskiego wymiaru nauczania</p> <p>6) promować europejski wymiar nauczania, poprzez wspieranie:</p> <p>a) rozumienia kontekstu i wspólnego dziedzictwa europejskiego oraz świadomości różnorodności państw członkowskich Unii, w tym bogatej tkanki struktur na poziomie niższym niż krajowy, tak aby działać na rzecz zrozumienia wspólnego kulturowego dziedzictwa europejskiego.</p> <p>b) rozumienia początków i funkcjonowania Unii oraz praw obywateli UE;</p> <p>c) uczestnictwa studentów i nauczycieli w sieci eTwinning oraz mobilności transgranicznej, szczególnie w przypadku szkół;</p> <p>d) projektów na najniższym szczeblu, służących poprawie wiedzy o Unii Europejskiej w centrach kształcenia, szczególnie poprzez bezpośrednie kontakty z młodzieżą na szczeblu lokalnym i regionalnym, jako że jest to szczebel najbliższy obywatelowi;</p> <p>e) nastawienia opierającego się na uczeniu się przez całe życie, które obejmuje kształcenie dorosłych, lecz nie ogranicza się do niego, krzewi ducha nieustannej ciekawości i poszukiwania wiedzy i doskonałości, które mogą być rozwijane już na etapie kształcenia na poziomie podstawowym (lub przedszkolnym) i powinny być włączone we wszystkie etapy kształcenia;</p> <p>f) większe skupienie na tematach odnoszących się do cyfryzacji społeczeństwa europejskiego, tak aby zapoznać osoby uczące się z koncepcjami kodowania i wprowadzić kompetencje w zakresie cyberbezpieczeństwa oraz umiejętności korzystania z mediów;</p> <p>g) chęci zapewnienia każdemu uczniowi w Europie przynajmniej jednego doświadczenia w zakresie przedsiębiorczości w celu zwiększenia liczby metod uczenia się opartych na przedsiębiorczości, projektach i samodzielnych poszukiwaniach, zarówno w kształceniu formalnym, jak i nieformalnym.</p>

Uzasadnienie

Różnorodność struktur szczebla niższego niż krajowy w państwach członkowskich UE jest podstawowym elementem dziedzictwa politycznego i kulturowego UE oraz kluczowym punktem odniesienia dla rozwoju aktywnego obywatelstwa w oparciu o prawa wynikające z obywatelstwa UE.

Poprawka 10

Wniosek dotyczący zalecenia Rady w sprawie promowania wspólnych wartości, edukacji włączającej i europejskiego wymiaru nauczania

Artykuł 7

Tekst zaproponowany przez Komisję	Poprawka KR-u
<p>Wspieranie nauczycieli i nauczania</p> <p>7. umożliwić nauczycielom, członkom kadry kierowniczej szkół i nauczycielom akademickim promowanie wspólnych wartości i wdrażanie edukacji włączającej, poprzez:</p> <p>a) środki służące wzmocnieniu pozycji nauczycieli, członków kadry kierowniczej szkół i nauczycieli akademickich, aby pomóc im w propagowaniu wspólnych wartości i aktywnej postawy obywatelskiej, przy jednoczesnym przekazywaniu poczucia przynależności i reagowaniu na zróżnicowane potrzeby uczących się; oraz</p> <p>b) promowanie programów wymiany i partnerskiego uczenia się, a także wskazówek i mentoringu dla nauczycieli i nauczycieli akademickich;</p>	<p>Wspieranie nauczycieli i nauczania</p> <p>7. umożliwić nauczycielom, członkom kadry kierowniczej szkół i nauczycielom akademickim promowanie wspólnych wartości i wdrażanie edukacji włączającej, poprzez:</p> <p>a) środki służące wzmocnieniu pozycji nauczycieli, członków kadry kierowniczej szkół i nauczycieli akademickich, aby pomóc im w propagowaniu wspólnych wartości i aktywnej postawy obywatelskiej, przy jednoczesnym przekazywaniu poczucia przynależności i reagowaniu na zróżnicowane potrzeby uczących się;</p> <p>b) promowanie programów wymiany najlepszych praktyk i partnerskiego uczenia się, a także wskazówek i mentoringu dla nauczycieli i nauczycieli akademickich, jak również mobilności dzięki programowi Erasmus+ ⁽¹⁾;</p> <p>c) promowanie środków mających ułatwić wymiany nauczycieli i rodziców lub opiekunów w celu wzmocnienia powiązań między szkołą a rodziną lub środowiskiem domowym oraz wspierać stały dialog, co ma kluczowe znaczenie dla pomyślnej integracji osób uczących się w środowisku szkolnym i ich socjalizacji.</p> <p>⁽¹⁾ COR-2017-03139 – SEDEC-VI/029: „Modernizacja szkół i szkolnictwa wyższego”.</p>

Uzasadnienie

—

Poprawka 11

Wniosek dotyczący zalecenia Rady w sprawie promowania wspólnych wartości, edukacji włączającej i europejskiego wymiaru nauczania

i

Tekst zaproponowany przez Komisję	Poprawka KR-u
	<p>12) zapewnić, że wszystkie instytucje publiczne, szkoły i placówki oświatowe w UE będą wyposażone w niezbędną szybką infrastrukturę szerokopasmową oraz sprzęt cyfrowy, zwłaszcza te znajdujące się w obszarach zmagających się z wyzwaniem geograficznymi, demograficznymi lub społecznymi, tak aby uniknąć rosnących rozbieżności edukacyjnych i kulturowych w erze cyfrowej.</p>

Uzasadnienie

Nie wymaga uzasadnienia.

Poprawka 12

Wniosek dotyczący zalecenia Rady w sprawie promowania wspólnych wartości, edukacji włączającej i europejskiego wymiaru nauczania

Artykuł 15

Tekst zaproponowany przez Komisję	Poprawka KR-u
15) oceny i ewaluacji działań podejmowanych w odpowiedzi na niniejsze zalecenie, w szczególności za pomocą ram ET2020, w tym Monitora Kształcenia i Szkolenia.	15) oceny i ewaluacji działań podejmowanych w odpowiedzi na niniejsze zalecenie, co roku w procesie europejskiego semestru oraz za pomocą ram ET2020, w tym Monitora Kształcenia i Szkolenia.

Uzasadnienie

Uwzględnienie tego wymiaru w procesie europejskiego semestru pozwoliłoby na skuteczne monitorowanie i ocenę postępów w tej dziedzinie.

II. ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

Uwagi ogólne

1. Popiera ogólną wizję europejskiego obszaru edukacji i podziela pogląd, że edukacja i kultura są istotnymi czynnikami zwiększającymi odporność Europy w kontekście coraz bardziej przyspieszającej globalizacji i obecnych tendencji geopolitycznych.
2. Zgadza się także, że istnieje potrzeba wsparcia zestawu głównych danych, na których opiera się Unia Europejska i pod którymi po wstąpieniu do UE podpisały się wszystkie państwa członkowskie. W tym kontekście podkreśla znaczenie stałego i współdzielonego zobowiązania do respektowania tych wartości jako niezbędnego elementu tożsamości europejskiej, co wymaga aktywnego obywatelstwa europejskiego, zakorzenionego w różnorodności kultur.
3. Podkreśla, że edukacja i kultura mają szeroki wpływ na wszystkie dziedziny życia, a konkretnie – służą wzmocnieniu społeczeństwa i z tego względu są głównymi narzędziami większej integracji kulturowej wśród Europejczyków, a tym samym sprzyjają włączeniu społecznemu. Odnotowuje, że kształcenie obywatelskie jest niezbędnym elementem w tym kontekście. Podkreśla, że podnoszenie świadomości na temat obywatelstwa UE wśród opinii publicznej powinno być nastawione przede wszystkim na młodzież ⁽¹⁾.
4. Podkreśla, że główna odpowiedzialność za politykę edukacji i kultury spoczywa na państwach członkowskich oraz ich samorządach regionalnych i lokalnych, a działania UE powinny zgodnie z art. 6 TFUE mieć na celu jedynie uzupełnianie, wspieranie lub koordynowanie działań państw członkowskich oraz sprzyjanie inicjatywom współpracy regionalnej i terytorialnej w tych dziedzinach. Zaznacza, że wszelkie działania UE w tym obszarze muszą być w pełni uzasadnione z punktu widzenia zasady pomocniczości i proporcjonalności.
5. Zwraca uwagę na rolę kultury jako kluczowego czynnika kształtowania tożsamości. Stąd też potrzeba wzmocnienia europejskiej tożsamości poprzez kulturę w kontekście utrzymania legitymacji struktur demokratycznych na szczeblu europejskim. Wspiera zatem inicjatywy mające na celu podnoszenie wzajemnej świadomości i poznawanie głębokiej wartości twórczości artystycznej i wymiany kulturalnej z myślą o wzmocnieniu wspólnych elementów kulturalnych naszej europejskiej tożsamości.
6. Zaznacza, że władze lokalne i regionalne mają do odegrania istotną rolę w polityce edukacyjnej i kulturalnej ze względu na ich bliskość do europejskich obywateli, i nalega, by nadal odgrywały kluczową rolę we wdrażaniu i dostosowywaniu proponowanych środków i reform.

⁽¹⁾ CDR 1319/2017.

7. Uważa, że zaproponowany środek w obecnej formie nie wzbudza zastrzeżeń dotyczących stosowania zasady pomocniczości. Podkreśla, jak ważne jest przestrzeganie zasady proporcjonalności w trosce o niestwarzanie żadnych nowych obciążeń finansowych bądź administracyjnych, jak również zapewnienie silnego wsparcia finansowego dla polityk i programów w zakresie edukacji i dziedzictwa kulturowego w kolejnych wieloletnich ramach finansowych.

Europejski program

8. Zgadza się co do wagi głównych zjawisk wymienionych w programie i wskazuje, że nie występują one niezależnie od siebie. Wzywa zatem do zbadania ich współzależności.

9. Należy podkreślić znaczenie sieci Europe Direct, której cele w zakresie informowania obywateli UE o projekcie integracji europejskiej wpisują się w szerszy kontekst budowania powszechnej świadomości o projekcie UE.

10. Opowiada się za tym, by w europejskim filarze praw socjalnych zapisane zostało prawo do kształcenia jako podstawowe prawo socjalne i prawo człowieka⁽²⁾.

Europejska tożsamość i świadomość dziedzictwa kulturowego

11. Podkreśla znaczenie wartości UE wymienionych w Karcie praw podstawowych UE – godności, wolności, równości i solidarności – z myślą o osiągnięciu wspólnego dobra i w związku z tym wzywa do większej spójności społecznej i poszanowania dziedzictwa duchowego i moralnego narodów europejskich oraz dowartościowania inicjatyw na rzecz promowania lepszego życia razem.

12. Ponownie podkreśla, jak ważne jest, by zwrócić uwagę i przeznaczyć zasoby na propagowanie kultury, historii i tożsamości europejskiej oraz szerzenie wiedzy o nich. W związku z tym proponuje rozszerzenie programu Europa dla Obywateli w taki sposób, aby wsparcie mogła otrzymać większa liczba inicjatyw związanych z tym celem.

13. Podkreśla znaczenie udziału obywateli w politycznych działaniach UE i, jak stwierdzono w sprawozdaniu „Nawiązywanie kontaktu z obywatelami UE: nowa szansa”, podkreśla konieczną rolę koncepcji społeczności, która obejmuje konteksty lokalne, regionalne, krajowe i międzynarodowe, w których żyją obywatele, tak aby utworzyć wspólną przestrzeń publiczną, w której będą mogli wspólnie działać w oparciu o wspólne wartości⁽³⁾. W związku z tym tożsamość europejska i wspólne wartości powinny uzupełniać istniejące regionalne i krajowe pojęcia przynależności w celu propagowania wielopoziomowego obywatelstwa, tak jak to określono w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej i w art. 2 Traktatu z Lizbony.

14. Ponownie zwraca uwagę na znaczenie roku 2018 jako Europejskiego Roku Dziedzictwa Kulturowego w propagowaniu świadomości kulturalnej oraz na rolę kultury zarówno w umocnieniu tożsamości europejskiej, jak i we wspieraniu włączenia społecznego.

15. Wzywa do większego zaangażowania państw członkowskich oraz ich regionów i miast w celu stworzenia europejskiej wizji i propagowania lepszej widoczności projektów i inicjatyw UE. Cel ten jest obecnie podważany przez częste przypadki przypisywania sukcesów UE państwom narodowym, a porażek – Europie, co podkreślił przewodniczący Juncker w swoim oświadczeniu o stanie Unii z 2016 r.

16. Wzywa do przyjęcia konkretnych środków w celu zachowania, rozwijania i popularyzacji tradycyjnych form europejskiej sztuki i rzemiosła, jak również do podejmowania inicjatyw w zakresie żywego dziedzictwa i historii oraz innych rodzajów działalności kulturalnej i artystycznej stanowiących część kultury współczesnego społeczeństwa europejskiego i będących znakiem rozpoznawczym wspólnej tożsamości ze względu na ich interaktywny charakter, który ułatwia uczenie się przez działanie i kulturalne zaangażowanie.

17. Apeluje w związku z tym o włączenie Europejskiego Roku Dziedzictwa Kulturowego 2018 do strategicznych inicjatyw wspierających regionalny rozwój kulturalny i wzajemne poznawanie oraz o stwarzanie nowych możliwości zrównoważonej turystyki kulturalnej. Inicjatywy takie mogłyby być finansowane w ramach programu Kreatywna Europa, co wspierałoby propagowanie europejskiego dziedzictwa kulturowego po 2018 r.

⁽²⁾ CDR 3141/2017.

⁽³⁾ Luc Van den Brande, członek KR-u i specjalny doradca przewodniczącego Jeana-Claude'a Junckera w sprawie nawiązywania kontaktu z obywatelami: „Nawiązywanie kontaktu z obywatelami UE: nowa szansa”, s. 10, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reaching-out-to-citizens-report_en.pdf.

18. Domaga się, by tej inicjatywie konsolidacji europejskiej tożsamości służył także znak dziedzictwa europejskiego, w związku z czym należy wzmocnić jego powiązanie z regionami, doprecyzować procedury wyboru nowych miejsc aspirujących do otrzymania znaku, wspierać promocję znaku oraz przewidzieć skuteczne środki jego rozpowszechniania.
19. Sugeruje, by zapewniać nowe sposobności w zakresie mobilności pracowników sektora kultury i artystów oraz rozszerzać już istniejące możliwości, tak aby objęły wszystkie regiony, w tym regiony najbardziej odizolowane takie jak regiony najbardziej oddalone i wyspiarskie.
20. Podkreśla, że władze lokalne i regionalne są na strategicznej pozycji, by móc analizować specyficzne potrzeby różnych grup ludności na swoim terytorium oraz na nie reagować, kłaść fundamenty pod skuteczny dialog międzykulturowy oraz podnosić świadomość obywateli na temat wspólnej europejskiej kultury i ułatwiać im dostęp do niej.
21. Podkreśla znaczenie nowych sposobów wykorzystania i nowych zastosowań dziedzictwa kulturowego, wagę rozwoju branży kultury i branży twórczej oraz potrzebę szkolenia i specjalizacji dla przyszłych specjalistów w dziedzinie kultury.
22. Podkreśla rolę kultury jako narzędzia zbliżenia między narodami, umożliwiającego tworzenie więzi kulturalnych i językowych. Jest ona również środkiem, który może zachęcać do dialogu politycznego i gospodarczego, gdyż sprzyja wzajemnemu zrozumieniu i budzi zaufanie, wzajemne zainteresowanie oraz szacunek między państwami.
23. Wskazuje na istotne znaczenie przekazywania europejskiej kultury i przenoszonych przez nią wartości młodym Europejczykom.

Edukacja

24. Zaznacza, że cyfryzacja społeczeństwa w Europie, również w ramach kształcenia, może okazać się tym przedsięwzięciem UE, które oferuje obecnie największy potencjał transformacyjny. Jest to proces stopniowy i wielowymiarowy, w ramach którego należy rozwijać nie tylko to doświadczenie uczniów w każdym wieku, które zdobywane jest w pomieszczeniach szkolnych, lecz także komunikację, zdolność oceny, zarządzanie i administrację, zbieranie danych oraz analizę, i to na wszystkich etapach edukacji.
25. Zwraca uwagę na skutki niewłaściwego wykorzystania zasobów cyfrowych, które mogą stać się instrumentem niebezpiecznej propagandy w rękach sił antydemokratycznych. W związku z tym przyjmuje z zadowoleniem komunikat Komisji „Zwalczanie dezinformacji w internecie: podejście europejskie”⁽⁴⁾, który ogólnie odzwierciedla cztery główne zasady – przejrzystość, rzetelność, uczestnictwo i współpracę – określone w sprawozdaniu „Nawiązywanie kontaktu z obywatelami UE: nowa szansa”⁽⁵⁾.
26. Wyraża zaniepokojenie faktem, że według Komisji „zbyt wiele szkół nie ma jeszcze dostępu do szybkiej łączności i sprzętu cyfrowego [...]”. Sytuację tę pogarsza fakt, że wiele z tych szkół znajduje się w regionach, które stoją przed wyzwaniem demograficznymi, geograficznymi i społecznymi, w tym w regionach wyspiarskich, oddalonych i najbardziej oddalonych, i że jeśli nie podejmie się szybkich działań, to luki w edukacji zwiększą się, zamiast zmniejszyć.
27. Podkreśla, że cyfryzacja wprowadza dodatkowe wymogi względem nauczycieli w zakresie umiejętności i kompetencji i że zainteresowane strony muszą odpowiednio i bez zwłoki przygotować do nich pracowników oświaty w trakcie ich kształcenia i szkoleń. Jednocześnie zwraca uwagę, że cyfryzacja może przynieść ze sobą możliwości innowacyjnych metod nauczania i interakcji.
28. Przestrzega także, że postępująca cyfryzacja zwiększa również płaszczyznę ataku i skutki potencjalnych zagrożeń cybernetycznych, a kluczowy i prywatny charakter danych gromadzonych i przetwarzanych przez szkoły jeszcze pogarsza ten problem.
29. W odniesieniu do poprzedniego punktu zdecydowanie zaleca, by koncepcja uwzględniania bezpieczeństwa na etapie projektowania stosowana była zarówno do oprogramowania edukacyjnego, jak i do wszelkiego innego oprogramowania lub baz danych używanych przez instytucje oświatowe. Należy także wprowadzić przejrzystą politykę gromadzenia i przechowywania danych osobowych.

⁽⁴⁾ COM(2018) 236 final.

⁽⁵⁾ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reaching-out-to-citizens-report_en.pdf.

30. Uznaje, że to w dużej mierze w rodzinie i w szerszym pojętym środowisku domowym kształtują się początkowe postawy, wartości i tożsamość. Zachęca zatem do wprowadzania środków na rzecz aktywnej współpracy z rodzicami i do wzmocnienia powiązań między rodzicami i szkołą oraz ogólnie do wzmocnienia podejścia typu „szkoła jako całość”.
31. Zauważa, że słabe umiejętności językowe są istotną przeszkodą w swobodnym przepływie pracowników, i podkreśla, że dzięki inicjatywom dotyczącym uczenia się przez całe życie oraz programom wstępnego i stałego nauczania języków obcych siła robocza i specjaliści w Unii Europejskiej mogą lepiej dopasować się do potrzeb rynku pracy.
32. Zaznacza, że naukę języka uznaje się za dużo bardziej skuteczną w młodym wieku, i apeluje o to, by nauka języków obcych odgrywała większą rolę w programie nauczania podstawowego.
33. Sugeruje, aby poziom administracji odpowiedzialny za opracowanie programu nauczania dla szkół położył dodatkowy nacisk na kulturalne i etnograficzne aspekty historii, obejmujące krytyczną i filozoficzną analizę uniwersalnych wartości w kontekście różnorodności, i zawarł w programie także dział poświęcony Unii Europejskiej, w którym uwypuklona zostanie rola praw człowieka, ideału obywatelstwa europejskiego oraz kosmopolityzmu jako elementów składowych Unii oraz by nadal współpracował z podmiotami życia kulturalnego na szczeblu lokalnym, na przykład w celu opracowania planu edukacji kulturalnej wspierającego prace nad programem nauczania oraz szlak kulturowy przedstawiający lokalną ofertę kulturalną i ofertę sztuki.
34. Wzywa ponadto do nadania większej wagi zagadnieniom istotnym dla cyfryzacji społeczeństwa, aby zapoznać osoby uczące się z koncepcjami kodowania i zapewnić kompetencje – nie tylko praktyczne, lecz także etyczne, krytyczne i analityczne – w zakresie cyberbezpieczeństwa i sieci społecznościowych oraz umiejętności korzystania z mediów.
35. Popiera zamiar, by zapewnić każdemu uczniowi lub praktykantowi w Europie zdobycie przynajmniej jednego doświadczenia w zakresie przedsiębiorczości, być może w innym kraju UE, i zaleca zwiększenie liczby metod uczenia się opartych na przedsiębiorczości, projektach i samodzielnych poszukiwaniach, zarówno w kształceniu formalnym, jak i nieformalnym oraz w przedsiębiorstwach, stowarzyszeniach, fundacjach i wszelkiego rodzaju podmiotach prywatnych lub publicznych, co będzie pobudzać ducha przedsiębiorczości i kreatywności. W związku z tym wzywa do dalszej współpracy między szkołami, sektorem prywatnym i z podmiotami trzeciego sektora, a także do opracowywania programów edukacyjnych mających na celu dopasowanie umiejętności uczniów do potrzeb rynku pracy.
36. Wspiera też działania mające zapewnić każdemu uczniowi, uczniowi zawodu i studentowi równe szanse i zmniejszyć nierówności. Zaleca przeprowadzenie dogłębnych badań nad przyczynami leżącymi u podstaw tych nierówności, by zwiększyć skuteczność europejskich inicjatyw w tej dziedzinie.
37. Wyraźnie zaleca wskazanie, że „wychodzenie poza równe szanse” należy rozumieć jako „zapewnianie równych szans” jako sposobu na zagwarantowanie włączenia społecznego, a to wymaga zdecydowanego działania. Takie działanie nie może ograniczać się do prób radzenia sobie ze zjawiskami takimi jak nierówności, niedostateczna reprezentacja i wykluczenie poprzez równoważenie szans na edukację. Zamiast tego władze powinny skoncentrować swe wysiłki na rozwiązywaniu przyczyn i pomaganiu obywatelom i społecznościom, których problemy te dotyczą, w ich przezwyciężeniu. Władze regionalne i lokalne znajdując się najbliżej obywateli europejskich, powinny mieć uprawnienia, by badać możliwości, opracowywać i wdrażać takie środki w zależności od konkretnych potrzeb społeczności lokalnych.
38. Podkreśla, że przy opracowywaniu reform systemów kształcenia i szkolenia zasadnicze znaczenie ma analiza dysproporcji regionalnych, położenie wspólnych fundamentów w systemach oświaty państw UE oraz uniknięcie gospodarczych i społecznych konsekwencji niedoboru kwalifikacji i niedopasowania umiejętności w UE. Ponadto wskazuje, że aby nawiązać kontakt z oddolnymi organizacjami, UE musi w pełni uznać i wykorzystać wiedzę fachową przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego⁽⁶⁾.
39. Przypomina o znaczeniu opracowania wspólnych ram na rzecz uznawania nieformalnego i pozaformalnego uczenia się, by łatwiej było ustanowić odpowiednie procedury krajowe.
40. Zdecydowanie popiera rozszerzenie programu Erasmus+. Celem jest podwojenie liczby uczestników, dotarcie – do roku 2025 – do uczących się osób pochodzących ze środowisk defaworyzowanych i uwzględnienie uczenia się przez całe życie oraz mobilności nauczycieli, a zarazem zagwarantowanie mobilności wszystkim studentom na równych warunkach niezależnie od ich miejsca zamieszkania, w tym studentom, którzy pochodzą z regionów wyludnionych, oddalonych i najbardziej oddalonych.

⁽⁶⁾ Luc Van den Brande, „Nawiązywanie kontaktu z obywatelami UE: nowa szansa”, s. 14.

41. Uważa, że w celu przeciwdziałania kampaniom dezinformacyjnym i upowszechnianiu fałszywych informacji powinno się zachęcać instytucje europejskie do udzielania szybkich odpowiedzi i proaktywnego przedstawiania odpowiednich danych w zrozumiałej formie. Jednocześnie należy ułatwiać instytucjom takie szybkie reagowanie. Lepsze mechanizmy odpowiadania na pytania i problemy obywateli mogą być również realizowane przy pomocy nowoczesnych technologii sieciowych.

42. Zwraca uwagę, że w celu zapewnienia równego dostępu do programu Erasmus+ każdy obywatel Unii Europejskiej powinien mieć równy dostęp do informacji i wsparcia. W związku z tym należy wprowadzić specjalne przepisy w celu dotarcia do osób uczących się ze środowisk w niekorzystnej sytuacji. Zapewnienie władzom lokalnym i regionalnym możliwości pomagania obywatelom i organizacjom z ich społeczności w uczestnictwie w tym programie może przyczynić się do rozszerzenia programu Erasmus+ w zrównoważony i wydajny sposób.

43. Wyraża poparcie dla działań mających na celu zwiększenie potencjału administracyjnego istniejących biur programu Erasmus+, takich jak krótkoterminowe wymiany pracowników, dni informacji administracyjnych i innych uznanych za niezbędne. Chodzi o to, by zmniejszyć braki w kwalifikacjach administracji programu Erasmus+ w różnych instytucjach edukacyjnych, które z kolei prowadzą do nierówności szans dla studentów z tych instytucji.

44. Proponuje, by włączyć w zakres Erasmus+ działania podejmowane w ramach nauki obywatelskiej i powiązanej z nią myśli filozoficznej, ze względu na znaczenie tych działań dla uczenia się przez całe życie, a także dlatego, że umożliwiają one tworzenie silnych partnerskich i rówieśniczych wzorów do naśladowania i są istotne dla promowania nauk humanistycznych i społecznych, przyrodniczych, technologii, inżynierii i matematyki.

45. Zaznacza, że uczenie się przez całe życie obejmuje kształcenie dorosłych, ale nie jest mu równoważne. Kształcenie dorosłych zaspokaja potrzeby edukacyjne wynikające z transformacji pracy dla coraz większej grupy dorosłych, a także zapotrzebowanie na inną wiedzę i umiejętności społeczne w kontekście uczenia się przez całe życie. Zależy ono od sposobu myślenia opartego na ciągłym dociekaniu oraz dążeniu do wiedzy i doskonałości, które można kultywować już w ramach edukacji podstawowej (lub przedszkolnej) i które należy uwzględnić na każdym etapie kształcenia.

46. Ma świadomość, że rozszerzenie programu Erasmus+ dla osiągnięcia celów tego programu będzie wymagało ambitniejszego finansowania i uproszczenia procedur. Zauważa, że obecnie znaczącym uczestnikiem programu jest Zjednoczone Królestwo. Dlatego też apeluje, aby w ramach trwających negocjacji umożliwiono regionom i samorządom lokalnym tego kraju dalsze uczestniczenie w europejskich programach współpracy po 2020 r., podobnie jak to już się dzieje w przypadku innych państw niebędących członkami UE.

47. Zdecydowanie popiera priorytetowe działania na rzecz tworzenia włączających i połączonych systemów szkolnictwa wyższego i wzywa do zwrócenia szczególnej uwagi na uczelnie peryferyjne i uczelnie w regionach najbardziej oddalonych oraz na współpracę transgraniczną. Należy wyjść z założenia, że żadna uczelnia nie jest peryferyjna i że wszystkie uczelnie mają lub powinny mieć także charakter regionalny.

Najważniejsze obszary polityki

48. Ogólnie z zadowoleniem przyjmuje kluczowe propozycje polityczne wysunięte przez Komisję Europejską i podkreśla, jak ważne jest włączanie całego społeczeństwa europejskiego, a zwłaszcza młodych ludzi w opracowywanie reform polityki edukacyjnej i kulturalnej i wsłuchiwanie się w ich głosy.

49. Ostrzega, że chociaż wzmocnienie europejskiego wymiaru kanału Euronews jest krokiem we właściwym kierunku, to należy to traktować jedynie jako część znacznie bardziej kompleksowej polityki i strategii w zakresie mediów i informacji w odpowiedzi na niedawne wydarzenia społeczne i geopolityczne.

Bruksela, dnia 17 maja 2018 r.

Karl-Heinz LAMBERTZ

*Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów*
